

Pregledni članak

VLADAVINA PRAVA U IMPLEMENTACIJI OPŠTEG OKVIRNOG SPORAZUMA ZA MIR U BOSNI I HERCEGOVINI

Dr. Adil Osmanović

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

Prof. dr. sc. Remzija Kadrić; email: remzijakadric@gmail.com

Prof. dr. sc. Edin Ramić; email: e_ramic@hotmail.com

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku

Sažetak: Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, kao međunarodno pravni dokument potpisan je 14. decembra 1995. godine između ugovornih strana Republike Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije. U tumačenju i implementaciji tog Sporazuma veći uticaj imaju vladajuće političke strukture od vladavine prava. Taj uticaj i dalje otežava provođenje istog Sporazuma usljed čega štetne posljedice ima jedino Bosna i Hercegovina kao ugovorna strana. Za neprovođenje Sporazuma kao međunarodnog akta postoji pravo i pravne procedure, zakonodavni i sudski organi unutarnjeg i međunarodnog karaktera, a ne volja političkih aktera..

Ključne riječi: Sporazum, politika, vladavina prava, zakonodavni i sudski organi

THE RULE OF LAW IN THE IMPLEMENTATION OF THE GENERAL FRAMEWORK AGREEMENT FOR PEACE IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abstract: The General framework agreement for peace in Bosnia and Herzegovina, as an international legal document, was signed on december 14, 1995 between the contracting parties of the Republic of Bosnia and Herzegovina, the Republic of Croatia and the Federal Republic of Yugoslavia. In the interpretation and implementation of that agreement, the governing political structures have a greater influence than the rule of law. This influence continues to complicate the implementation of the same agreement, as a result of which only Bosnia and Herzegovina, as a contracting party, has harmful consequences. For non-implementation of the agreement as an international act, there is law and legal procedures, legislative and judicial bodies of an internal and international character, and not the will of political actors.

Key words: agreement, politics, rule of law, legislative and judicial authorities

1. Opšti okrivni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini- opšte odrednice

Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, kao što je poznato, potpisan je 14.decembra 1995.godine u Parizu, između Republike Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, uz prisustvo svjedoka i to: prestavnika Evropske unije, Sjedinjenih američkih država, Ruske Federacije, Ujedinjenog kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i Savezne Republike Njemačke.

Kad se govori o tom Sporazumu, on se treba uvijek nazivati pravim imenom, a ne kako je to, kolokvijalno, udomaćeno, kao "Dejtonski sporazum" i sl.

Poznato je i to pod kakvim su uslovima nastupale pregovaračke strane, sa kakvim motivima i ciljevima. Imajući sve to u vidu, a pod snažnim pritiscima tadašnje američke administracije, nakon mukotrpnih pregovora, isti Sporazum je i potpisan. Republika Bosna i Hercegovina, kao ugovorna strana, jedina je bila u nepovoljnom položaju.

2. Vladavina prava u implementaciji Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini

U najširem smislu riječi pod vladavinom prava podrazumijeva se ostvarivanje takvog pravnog poretka u jednoj demokratskoj državi a koji se zasniva na pravdi, u najširem smislu riječi. Ta se pravda provodi u svim segmentima društvenog života, u kojem su zagarantovana sva ljudska prava, bez ikakve diskriminacije, po bilo kom osnovu. Pojedinci su pravno zaštićeni, slobodni su, imaju povjerenje u svoju državu kao pravnu državu.

Sa teorijskog i praktičnog stajališta neminovno se postavlja pitanje mogućnosti provođenja istog Sporazuma, imajući u vidu okolnosti pod kojima je potpisan, neskrivene ciljeve ugovornih strana, kao i sam sadržaj Sporazuma, sa očitim manjkavostima, unutarnjim kontradiktornostima u pojedinim odredbama i sl.

Naše je stanovište, da je ovaj Sporazum i kao takav provodiv, pod uslovom da se on provodi kao cjelina, sa svim njegovim Aneksima, bez ikakvih opstrukcija.

3. Međusobna povezanost i uslovljenost u provođenju pojedinih Aneksa Sporazuma

U ovom radu osvrnućemo se na određene Aneksa Sporazuma, koji se ne mogu provoditi jedni bez drugih a to su:

- Aneks IV Ustav Bosne i Hercegovine,
- Aneks VI Sporazum o ljudskim pravima,
- Aneks VII Sporazum o izbjegicima i raseljenim licima,
- Aneks X Sporazum o civilnom provođenju mirovnog rješenja.

3.1. Aneks IV Ustav Bosne i Hercegovine

Aneks IV označen kao Ustav Bosne i Hercegovine, je, što se stalno mora imati u vidu, dio Sporazuma, kao Ugovora, u cjelini, te da je njegovo provođenje uslovljeno istovremenim provođenjem drugih Aneksa.

Evropska komisija za demokratiju kroz pravo, poznatija kao Venecijanska komisija u svom jednom "Mišljenju o Ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlaštenjima Visokog predstavnika", između ostalog navodi: "Na prvi pogled može se pretpostaviti da je Ustav u potpunosti u saglasnosti sa Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja daje prioritet nad svim drugim zakonima. Ipak, odredbe Ustava o sastavu i izboru Predsjedništva i Doma naroda često se smatraju nekompatibilnim sa Konvencijom". Pored toga u tom Mišljenju Venecijanske komisije navodi se i slijedeće: "S druge strane, državne institucije su strukturirane tako da ne predstavljaju građane direktno, već da osiguraju

zastupljenost konstitutivnih naroda". (Misljenje Venecijanske komisije od 11.03.2005.godine, web-stranica Vijeća Evrope: [http://www.venice.coe.int/docs/2005/.](http://www.venice.coe.int/docs/2005/))

Kontradiktornost pojedinih odredaba Ustava sa prihvaćenom Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, očito je izrazna u članovima IV (sastav Doma naroda) i V (Predsjedništvo).

Prema Ustavu Dom naroda se sastoji od 15 delegata i to 5 Bošnjaka i 5 Hrvata iz Federacije BiH i 5 Srba iz Republike Srpske.

Prema Ustavu Predsjedništvo se sastoji od 3 člana i to: 1 Bosnjak i 1 Hrvat iz Federacije i 1 Srbin iz Republike Srpske.

Te su odredbe u direktnoj suprotnosti sa pomenutom Evropskom Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, i to je bio dovoljan osnov za donošenje već poznate presude Suda za ljudska prava u Strazburu u predmetu "Sejdić-Finci protiv Bosne i Hercegovine" (blize o tome: Sadiković Ćazim, *Ljudska prava bez zaštite*, Sarajevo 1998.god.).

3.2. Aneks VI Sporazum o ljudskim pravima

U članu 1. ovog Sporazuma predviđeno je: "Stranke će osigurati svim osobama, koje spadaju pod njihovu jurisdikciju, najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda, te njihovim Protokolima, kao i drugim međunarodnim Sporazumima navedenim u Dodatku ovog Aneksa".

Sasvim je jasno da se Aneks IV Ustav ne može provoditi bez ovog Aneksa kao i drugih Aneksa, te su oni kao takvi međusobno uslovljeni, što je bilo poznato i potpisnicima Sporazuma kao cjelovitog Ugovora.

3.3. Aneks VII Sporazum o izbjeglicama i raseljenim licima

U članu 1. ovog Sporazuma govori se o pravu izbjeglica i raseljenih lica: "Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate svojim kućama. Oni će imati pravo na povrat imovine koje su lišeni tokom neprijateljstava, počev od 1991.godine i na naknadu imovine koja se ne može vratiti". Ovaj Aneks predstavlja ključni Aneks u provođenju Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

U praktičnom smislu nije isti proveden.

3.4. Aneks X Sporazum o civilnom provođenju mirovnog rješenja

Jedno od ovlaštenja Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu je i "olakšati, ukoliko ocijeni da je to potrebno, prevazilažnje svih teskoća koje nastanu u vezi sa civilnim sprovođenjem".

Dodatna ovlaštenja Visokom predstavniku data su na sjednici Vijeća za implementaciju mira, koja je održana u Bonu 09. i 10. decembra 1997.godine, poznatija kao "Bonska ovlaštenja", u kojima između ostalog stoji "donošenje obavezujućih odluka, kad ocijeni da je neophodno o određenim pitanjima".

U dosadašnjoj praksi funkcionisanja Visokog predstavnika, neki su više a neki manje koristili ta dodatna ovlaštenja.

4. Vladavina prava putem uspostavljenih institucija

Bosna i Hercegovina, kao demokratska država, ima uspostavljene institucije u svim sverama funkcionisanja vlasti, kako u zakonodavnoj, tako i u izvršnoj i u sudskoj oblasti. Svi oblici te vlasti su uspostavljeni važećim propisima.

Provođenje Sporazuma kao međunarodnog dokumenta, jedino je moguće u uspostavljenim institucijama u Bosni i Hercegovini.

Bilo kakvi razgovori izvan institucija umanjuju značaj države kao pravne države i njenu sposobnost zaštite njenih građana u svim sferama društvenog djelovanja.(šire o tome: Pobrić Nurko, *Neophodnost ustavne revizije u Bosni i Hercegovini*, Pravna misao, 2002.god.).

5. Zaključna razmatranja

Bosna i Hercegovina je međunarodno priznata demokratska država, članica Ujedinjenih nacija. Pred sobom ima potpisani Opsšni okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, kojeg je kao ugovorna strana potpisala 14.decembra 1995.godine.

Uz Sporazum potpisano je i 11 Aneksa koji čine sastavni dio Sporazuma i to sve čini jednu cjelinu kao međunarodnog dokumenta.

Sporazum,bez obzira na sve svoje manjkavosti, moguće je provoditi, pod uslovom da se on provodi u cjelini, i to u već uspostavljenim institucijama zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, bez uplitanja politike iznutra i iz vana.

Tako funkcionisanje države kao pravne države daje pravnu sigurnost, jamči zaštitu ljudskih prava,isključujući sve oblike diskriminacije, po bilo kom osnovu svim njenim građanima.

5. Izvori i literatura

- [1] Begić, Kasim, *Bosna i Hercegovina od Vanceove misije do Daytonskog sporazuma*, Sarajevo 1997.
- [2] Đorđević, Jovan, *Ustavno pravo*, Beograd 1989.
- [3] Lukić, Radomir, *Pojam ustavnosti i zakonitosti i sredstvo za njihovo ostvarivanje*, Beograd 1966.
- [4] Pobrić Nurko, *Ustavno pravo*, Mostar, 2000.
- [5] Lukić, Vladimir, Popović Vitomir, *Dokumenti: Dejton- Pariz*, treće izdanje, Institut za međunarodno pravo i međunarodno poslovnu saradnju, Banja Luka, 1999.